

Vlaams
Parlement

ingediend op **207** (2019-2020) – Nr. 1
4 februari 2020 (2019-2020)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Katia Segers en Manuela Van Werde

over de omzetting van de
Europese richtlijn Audiovisuele Mediadiensten

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;

Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Sloomans;

Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;

Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;

Elisabeth Meuleman, Gustaaf Pelckmans;

Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;

Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;

Maike De Rudder, Tinne Rombouts;

Els Ampe, Bart Tommelein;

Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout;

Katia Segers.

INHOUD

I.	Uiteenzettingen door de deskundigen	4
1.	Uiteenzetting door Katrien Thienpont.....	4
2.	Uiteenzetting door Simon Delaere	6
II.	Bespreking.....	11
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	11
1.1.	Tussenkost van Katia Segers	11
1.2.	Tussenkost van Klaas Sloomans.....	11
1.3.	Tussenkost van Gustaaf Pelckmans	12
2.	Antwoorden van de externe deskundigen	12
2.1.	Antwoorden van Katrien Thienpont	12
2.2.	Antwoorden van Simon Delaere	13
3.	Slotreplieken	14
3.1.	Aanvullende vragen van Klaas Sloomans	14
3.2.	Aanvullende antwoorden van Katrien Thienpont.....	14
	Gebruikte afkortingen	16

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

In de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werd op 16 januari 2020 een hoorzitting gehouden over de omzetting van de Europese richtlijn Audiovisuele Mediadiensten (AVMD), met als externe deskundigen Katrien Thienpont, attaché Cultuur en Media bij de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie, en Simon Delaere, voorzitter Sectorraad Media van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC). Bij hun uiteenzetting maakten zij gebruik van een powerpointpresentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

I. Uiteenzettingen door de deskundigen

1. Uiteenzetting door Katrien Thienpont

Katrien Thienpont, attaché Cultuur en Media bij de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie, verklaart bij de aanvang van haar uiteenzetting dat zij vooral zal focussen op de onderhandelingen over de richtlijn op Europees niveau. Die onderhandelingen zijn politiek beëindigd in de lente van 2018. Na formalisering van het akkoord is de richtlijn in de herfst van datzelfde jaar gepubliceerd. Momenteel wordt er gewerkt aan de omzetting van die richtlijn in Vlaamse decreetgeving. De spreekster preciseert daarbij dat het hier gaat om de herziening van een bestaande richtlijn.

Ze zet daarna de voornaamste etappes in de onderhandelingen uit op een tijdslijn. Het feit dat er heel wat tijd verstreken is, leidde bij sommigen tot de uitspraak dat de richtlijn ondertussen al gedateerd is, omdat de technologische evoluties heel snel gaan. Het eerste tekstontwerp van de Europese Commissie dateert van mei 2016. Daaraan ging een hele voorbereiding vooraf, met studies en consultaties volgens het klassieke Europese proces. Het was de bedoeling om de bestaande richtlijn uit 2010 te herzien in functie van nieuwe technologieën en evoluties in de markt. Het betreft hier overigens een klassieke richtlijn, die volgens de gewone wetgevende procedure is aangenomen, met een gekwalificeerde meerderheid aan de kant van de Raad.

De spreekster legt uit dat de gewone wetgevende procedure de meest toegepaste wetgevende procedure is op het niveau van de EU. Hierbij zijn de Raad – de verzameling van de lidstaten – en het Europees Parlement samen wetgevers, die elk hun eigen standpunt bepalen op basis van een voorstel van de Europese Commissie, om dan nadien in een zogenaamde ‘triloo’ tot een finale compromistekst te komen.

Er is ongeveer een jaar onderhandeld aan zowel de kant van het Europees Parlement, als aan de kant van de lidstaten. De onderhandelingen tussen de Raad en het Europees Parlement vonden plaats in de tweede helft van 2017 en de eerste helft van 2018. In november 2018 volgde ten slotte de formele goedkeuring van de tekst en de publicatie in het Publicatieblad van de EU. Als deadline voor de omzetting van de richtlijn wordt 19 september 2020 vooropgesteld.

Katrien Thienpont schetst daarna de politieke context waarin de onderhandelingen zijn verlopen. Daarbij dient men in het achterhoofd te houden dat het hier een dossier betreft met complexe evenwichten en dus ook met weinig marge voor onderhandeling. Aan de kant van het Europees Parlement was er bepaald geen supergroot overschot qua meerderheid van stemmen. En ook aan de kant van de Raad heerste er enige verdeeldheid. In eerste instantie – bij de algemene oriëntatie – konden Tsjechië, Denemarken, Finland, Ierland, Luxemburg, Nederland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk het gemeenschappelijk standpunt van de Raad niet

steunen. Hongarije onthield zich. Zulks komt weliswaar nog voor, maar is zeker niet altijd het geval. Het betrof hier een tekst waarbij er gezocht moest worden naar een goede middenweg. Dat dit niet eenvoudig is, mag blijken uit het feit dat drie lidstaten (Finland, Ierland en Nederland) geen goedkeuring gegeven hebben aan de definitieve richtlijn. Hun voornaamste bezwaar lag in de uitbreiding van het toepassingsgebied van de richtlijn naar 'video sharing platforms'. De lidstaten in kwestie waren de mening toegedaan dat die uitbreiding te weinig onderzocht was. Het impactassessment van de Europese Commissie hield daar overigens geen rekening mee, omdat die uitbreiding pas later werd toegevoegd, met name tijdens de onderhandelingen tussen Raad en Parlement. Het door de Europese Commissie geformuleerde voorstel was veel strikter.

De spreekster komt dan tot het inhoudelijk resultaat van de besprekingen. Ze toont daarbij een slide (slide 8) die werd opgesteld door de diensten van de Europese Commissie. De slide in kwestie vat op een overzichtelijke manier het geheel samen. Het oorspronglandbeginsel is duidelijk versterkt. Het doel van de richtlijn Audiovisuele Mediadiensten ligt voornamelijk in het regelen van het vrij verkeer van audiovisuele diensten. En een cruciaal element van dat vrij verkeer is het oorspronglandbeginsel. Dat houdt in dat de dienst geregeld wordt conform de wetgeving van het land van waar de dienst vertrekt en waar de dienstverstrekker gevestigd is. In principe kan die dan alle grenzen over zonder aan andere regels te moeten voldoen. Naar aanleiding van de herziening van de richtlijn werd het criterium ter verduidelijking wat bijgeschaafd. Dit gebeurde onder andere met betrekking tot de criteria van vestiging. En ook voor 'video sharing platforms' waren er tot dan geen duidelijk regels.

Er zijn daarnaast ook procedures afgesproken inzake afwijkingen op dat vrij verkeer. De spreekster vermeldt in dat verband expliciet de kwestie van de Russische propagandazenders in het Balticum. Voor de Baltische staten lag dit dermate gevoelig dat ze gepleit hebben om in de richtlijn een urgente noodprocedure op te nemen ingeval van bedreigingen van de openbare veiligheid. En dat is finaal ook opgenomen in de richtlijn. Lidstaten hebben nu dus een bijkomende mogelijkheid om zenders tijdelijk tegen te houden aan hun grenzen.

Een tweede punt waarop de richtlijn herzien werd, betreft een betere bescherming van minderjarigen tegen schadelijke content. Dat gaat dan over geweld en zeer expliciete seksuele, pornografische inhoud. Hier zijn vooral gelijkschakelingen tussen lineaire en niet-lineaire aanbieders geregeld. Ook de video sharing platforms zijn in deze gedeeltelijk mee in het bad genomen. Het toepassingsgebied is uitgebreid naar de video sharing platforms, inclusief video's die door gebruikers zelf worden gemaakt en gedeeld op platformen zoals Facebook. Eveneens nieuw zijn de strengere regels tegen haatspraak en tegen oproepen tot terroristische misdrijven. Ook deze regels zijn gedeeltelijk van toepassing op video sharing platforms.

De richtlijn omvat ook bepalingen over het bevorderen van Europese producties. Met name de bepaling dat er ten minste 30 procent Europese producties moet zitten in de niet-lineaire catalogi – zoals Netflix – heeft op nogal wat mediabelangstelling mogen rekenen. Daarnaast wordt ook voorzien dat er voor deze Europese producties de nodige aandacht – 'prominence' – moet zijn in die catalogi. De richtlijn maakt ook heffingen mogelijk voor buitenlandse aanbieders, lineair en niet-lineair, in het land van bestemming. Het is de bedoeling met die heffingen bij te dragen tot aan het lokale audiovisuele ecosysteem.

In de nieuwe richtlijn werd ook meer flexibiliteit ingevoerd voor de televisiereclame. Dat is gebeurd op vraag van onder andere de commerciële omroepen, om een level playing field te hebben met, onder andere, Facebook en YouTube, die op dat vlak minder regulering kennen.

Daarnaast werd ook de onafhankelijkheid van de regulatoren versterkt. Voor Vlaanderen gaat het om de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM). In de richtlijn is nu duidelijk bepaald dat ze strikt juridisch gescheiden en operationeel onafhankelijk van de overheid moeten zijn.

Signaalintegriteit is eveneens opgenomen in de richtlijn. Dat is voor Vlaanderen belangrijk omdat er hier reeds een decreet Signaalintegriteit geldt. Op Europees niveau is dit echter een nieuwigheid. Het is een goede zaak dat er hiervoor nu ook een Europese regeling is.

In de nieuwe richtlijn is er ten slotte ook meer aandacht voor mediawijsheid en voor toegankelijkheid van content voor personen met een beperking, en is er meer aandacht voor co- en zelfregulering.

2. Uiteenzetting door Simon Delaere

Simon Delaere, voorzitter Sectorraad Media van de SARC, opent zijn uiteenzetting met een kort terzijde, waarbij hij verwijst naar de stakeholderbevraging van de VRT, die op maandag 13 januari werd gepubliceerd en al in de kranten stond. Dat was weliswaar niet de bedoeling, maar de zaken lopen nu eenmaal zo. Alle commissieleden hebben de bevraging allicht ook per mail ontvangen. Het gaat hierbij om het eerste deel van een tweeluik van studies, die het werk van de parlementsleden en van de SARC rond de nieuwe beheersovereenkomst gemakkelijker zou moeten maken. Op zijn bijeenkomst van volgende week zal de Sectorraad Media een eerste overzicht krijgen van de publieksbevraging. Nadien zal ze zo snel mogelijk openbaar gemaakt worden, teneinde ook het parlement toegang te geven tot deze interessante studie.

De spreker gaat daarna in op het eigenlijke onderwerp van deze bijeenkomst: de AVMD-richtlijn. Om een en ander degelijk te kunnen duiden moet hij wat teruggaan in de tijd. De SARC is hier rond immers al een tijdje aan het werk. Formeel startte de SARC in juni 2019 met de procedure om hierover op eigen initiatief tot een advies te komen. Maar de facto is men eigenlijk al veel eerder hier rond beginnen werken. De spreker wijst er daarbij op dat hij nog geprobeerd heeft om de sectorraad ervan te overtuigen ook nog het advies te publiceren dat de toenmalige minister Sven Gatz had moeten steunen in hetgeen hij tijdens de onderhandelingen op Europees niveau wou bekomen. Dit bleek politiek echter zeer gevoelig te liggen bij de leden van de sectorraad, waardoor dit uiteindelijk niet is doorgegaan. De leden vonden het opportuener om te wachten tot de nieuwe richtlijn er effectief was, om dan te focussen op de omzetting ervan in decreetgeving. Dat is dan ook wat er in de tweede helft van het jaar 2019 is gebeurd.

Over het onderhandelingstraject was er dus geen advies. In juni 2019 is men van start gegaan met een presentatie door een onafhankelijke deskundige op basis van een aantal evoluties in andere Europese lidstaten, teneinde na te gaan waar er nu eigenlijk beleidsruimte is voor de Vlaamse Regering. Een aantal artikelen van de richtlijn laten immers geen enkele beleidsruimte, maar andere dan weer wel. De raad heeft ook een presentatie gekregen van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Het ging daarbij over het scenario van een minimale omzetting: wat er sowieso moet gebeuren, los van elke politieke beleidskeuze.

Op basis van dit alles hebben de leden acht relevante thema's met beleidsruimte geselecteerd. De spreker geeft bij wijze van voorbeeld aan dat het criterium van 30 procent Europese producties niet werd geselecteerd als thema, omdat daarover sowieso geen discussie mogelijk is. Een en ander moest overigens ook voldoende relevant zijn. Zo werden, bijvoorbeeld, de bepalingen aangaande de onafhankelijkheid van de regulator niet meegenomen, omdat de leden de mening zijn

toegedaan dat deze in eerste instantie gericht zijn op een aantal andere lidstaten, die manifest nog flink wat meer stappen te zetten hebben dan Vlaanderen.

Simon Delaere overloopt daarna kort de acht geselecteerde thema's. Hij begint bij mediawijsheid. Dat element staat heel duidelijk in de richtlijn vermeld: "De lidstaten bevorderen en nemen maatregelen voor het ontwikkelen van de mediageletterdheid.". De Sectorraad Media is voor wat dit betreft de mening toegedaan dat we in Vlaanderen niet te klagen hebben. Overheid, parlement en regering zijn daar al jaren mee bezig. Al in 2008 werd er in het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen waarin hiervan gewag gemaakt werd (*Parl.St.* VI.Parl. 2007-08, nr. 1735/3).

Mediawijs, het Vlaams Kenniscentrum Mediawijsheid, levert goed werk. Het wordt ook als dusdanig erkend in het Vlaamse regeerakkoord. Mediawijs is overigens ook lid van de Sectorraad Media, die vaststelt dat de relevantie van dit thema steeds groter wordt. De raad is de mening toegedaan dat het beleid al vergevorderd, maar nog niet volgroeid is. Dat er nog steeds geen decretale verankering is van het beleid wordt als problematisch ervaren. Het beleid berust momenteel nog altijd in hoofdzaak op projectsubsidies. Vandaar dat de sectorraad vraagt om dit alles op een of andere manier decretaal te verankeren, al dan niet in het Mediadecreet (decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie).

Of een en ander al dan niet in het Mediadecreet geregeld moet worden, is voor de sectorraad zelf ook niet heel duidelijk. Aan de ene kant is er immers heel duidelijk een overlapping met andere beleidsdomeinen, zoals Onderwijs, hetgeen ertoe noopt een signaal te geven dat die linken er ook wel degelijk zijn. En misschien kan er dan ook bijgedragen worden vanuit die zeer belangrijke departementen. Aan de andere kant, is de Sectorraad Media natuurlijk ook sectorgebonden. Het gaat nu eenmaal over mediawijsheid. Als er extra initiatieven genomen worden, wil de Sectorraad Media dan ook dat de echte mediageletterdheid niet uit het oog wordt verloren. De sectorraad wilde daar weliswaar geen beslissing over nemen, maar dringt er desalniettemin toch op aan dat die decretale verankering er zeker komt. Daarnaast pleit de sectorraad voor een blijvende brede invulling van mediawijsheid, met onderwerpen als inclusie, online risico's, het maken van media enzovoort.

Het tweede uitgeselecteerde thema betreft de beroepsprocedure VRM. Artikel 30 van de nieuwe richtlijn laat toe om daar een discussie over te voeren. Er moet een instelling zijn waarbij men beroep kan instellen, en die instelling moet onafhankelijk zijn. Leden van de Sectorraad Media hebben dit aangegrepen om een oud zeer aan te kaarten. Een heel aantal van hen meent namelijk dat de huidige beroepsmogelijkheid bij de Raad van State ontoereikend is, omdat die zich bij beroepsprocedures enkel baseert op vormelijke aspecten. Het gaat dan bijvoorbeeld over de vraag of er overmatige aandacht is bij productplacement. De Raad van State zal daar inhoudelijk nooit een oordeel over vellen. De leden die met dit soort zaken geconfronteerd worden, stellen vast dat men dergelijke zaken eigenlijk nooit kan winnen. Het heeft bijna geen zin om dergelijke zaken aan te spannen, want puur vormelijk kan men daar niets tegen inbrengen. Of er sprake is van overmatige aandacht is een puur inhoudelijke kwestie. Dat geeft aanleiding tot nogal wat frustratie. De aanbeveling zou daar dan ook zijn om te onderzoeken of er geen beroepshoven zijn waar die inhoudelijke toetsing wel mogelijk is. De spreker voegt daaraan toe dat hij uit diverse hoeken verneemt dat de Raad van State in andere zaken wel inhoudelijk oordeelt en dat dat in principe wel degelijk mogelijk is. Alleen moet worden vastgesteld dat zulks niet gebeurt in beroepen rond het Mediadecreet.

De reden dat dergelijke zaken voorkomen en dat er conflicten zijn tussen de VRM en een aantal leden in de sector, moet gezocht worden in het feit dat een aantal begrippen niet duidelijk gedefinieerd zijn. Ze zijn weliswaar in het Mediadecreet opgenomen, maar er is te veel ruimte voor interpretatie door de VRM. En de sector meent dat er vaak heel streng wordt geïnterpreteerd als het gaat over wat overmatige aandacht is, wat het aanzetten tot aankopen is bij sponsorboodschappen enzovoort. Een duidelijkere aflijning van de definities van die concepten in een memorie van toelichting zou daaraan kunnen verhelpen.

De spreker komt dan tot het derde geselecteerde thema. De richtlijn stimuleert het gebruik van coregulering en zelfregulering. Daarvoor wordt duidelijk ruimte geboden. De sector is in dat verband de mening toegedaan dat er in Vlaanderen al zeer veel voorbeelden zijn van goed werkende zelf- en coregulering. Voorbeelden daarvan zijn onder andere de Raad voor Journalistiek, de Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame (JEP) enzovoort. Ze vraagt dan ook dat zelf- en coregulering een algemeen uitgangspunt wordt bij de omzetting van de richtlijn, en dat het bij nieuwe domeinen waar dat insgelijks mogelijk is, eveneens zou worden overwogen.

Een volgend thema bestaat erin dat de lidstaten maatregelen kunnen nemen om passende aandacht – de zogenaamde ‘due prominence’ – voor audiovisuele diensten en mediadiensten van algemeen belang te waarborgen. De spreker onderstreept dat over dit punt geen overeenstemming bestond binnen de Sectorraad Media. Hierover bestaan immers zeer uiteenlopende visies. De sectorraad is het wel eens over het grote belang van passende aandacht op zich, en dat is dan ook als dusdanig opgenomen in het advies. De Vlaamse content en omroepen moeten vindbaar en toegankelijk zijn. Mediaspelers zijn hier in eerste instantie elkaars partner. Ze werken elkaar niet tegen, aangezien ze er allemaal belang bij hebben dat die Vlaamse context vindbaar is. Zeker in de huidige context is dat belangrijk.

De meningen lopen natuurlijk wel uiteen over de vraag hoe dat dan precies moet gebeuren en met name of daar bijkomende regelgeving voor nodig is als vangnet, dan wel of dat best verloopt via samenwerking en zelfregulering. De beide visies, zoals weergegeven door de leden, liggen vervat in het advies.

De leden die die passende aandacht willen zien gebeuren via zelfregulering, verwijzen naar een overweging in de richtlijn waarin duidelijk gesteld wordt dat als de aanbieders van de diensten zelf meewerken bij het voorzien van die passende aandacht, de maatregelen allicht veel effectiever zullen zijn. Ze betwijfelen bovendien of het reguleren van andere partijen dan de omroepen zelf binnen de reikwijdte van de richtlijn valt. Hun argumentatie komt erop neer dat de richtlijn over omroepen gaat, en niet over dienstenverdelers. Andere in de sectorraad vertegenwoordigde partijen vinden dat regelgeving absoluut noodzakelijk is, voor het geval zelfregulering en samenwerking niet effectief blijken. Ze verwijzen in dat verband onder andere naar studies van de Britse regulator Ofcom en de stappen die in dat verband gepland worden in het Verenigd Koninkrijk. Zij menen dat de richtlijn wel de ruimte biedt om dergelijke bijkomende regelgeving te initiëren.

Simon Delaere komt dan tot het thema van de regulering van videoplatformen, waarover hij het hoger al even gehad heeft. De Sectorraad Media adviseert om de definitie van videoplatformen over te nemen uit de richtlijn, evenals de maatregelen en mechanismen die videoplatformen moeten nemen om een aantal bepalingen van de richtlijn te kunnen garanderen. Er is daarbij discussie geweest over de vraag of er specifieke voorbeelden moesten worden gegeven, maar uiteindelijk staan er een aantal voorbeelden in de richtlijn over hoe dat zou kunnen gebeuren. Het gaat dan bijvoorbeeld over het hebben van een meldpunt voor haatdragende communicatie of over het blokkeren van content die schadelijk is voor minderjarigen. De richtlijn lijst die zaken vrij uitgebreid op in artikel 28ter, derde lid. De sectorraad

vindt dit een goede lijst en dus ook een goede basis om mee op te nemen in het decreet.

De sectorraad vraagt echter wel dat de VRM een doorgeefluik zou kunnen zijn voor klachten over deze platformen. Dit vanuit de vaststelling dat er heel veel internationale platformen zijn die aangemeld zijn bij een andere regulator dan de VRM. Het is niet zo eenduidig om, ingeval er een klacht komt over een van die video-platformen, dan maar naar die buitenlandse regulator te stappen. Men vraagt daarom dat er in een mechanisme zou worden voorzien waarbij een klacht kan worden ingediend bij de VRM, die deze dan zou doorspelen aan de desbetreffende regulator. Een aantal leden, zoals de JEP, geven aan dat dat voor reclame bijvoorbeeld al gebeurt. Ze hebben daarvoor een goedwerkende procedure.

Volgend thema is de bescherming van minderjarigen. Hierin zijn twee delen te onderscheiden. Een eerste deel betreft de maatregelen die moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat de geestelijke en morele ontwikkeling van minderjarigen niet zou kunnen worden aangetast. Het gaat dan in het bijzonder over een systeem met voldoende informatie naar de kijkers, zodat deze zich ervan kunnen vergewissen of content eventueel schadelijk zou kunnen zijn voor minderjarigen. De Sectorraad Media stelt vast dat er in Vlaanderen goed werkende systemen actief zijn qua bescherming van minderjarigen. In principe is men er dan ook voorstander van om vanuit deze systemen over te gaan naar een zo eenvormig mogelijk systeem, dat dan actief is voor alle vormen van audiovisuele media in Vlaanderen en dat tegelijk zoveel mogelijk is afgestemd op de internationale context. Dat impliceert gebruikmaking van systemen die ook in het buitenland gebruikt worden, zodat er schaalvoordelen zijn in het op eenzelfde manier labelen van content over de lidstaten heen. Men vraagt in dat verband wel een grondige analyse en voorbereiding over aspecten als bijvoorbeeld de verdeling van de kostprijs, de vraag wie wat moet doen en diverse andere aspecten. Ook wenst men dat er een voldoende lange overgangperiode komt. Het gaat immers ook over iets dat veel geld kan kosten. Bepaalde van die systemen zijn niet goedkoop om te implementeren en moeten worden aangepast aan de Vlaamse context. Men kan niet zomaar een buitenlands systeem importeren – zoals dat bestaat in al zijn nuances – om daarmee dan meteen de Vlaamse context perfect geannoteerd te hebben. Men vraagt dus een goede studie en voldoende overgangstijd zodat de omroepen zich kunnen aanpassen aan het nieuwe systeem.

Daarnaast beveelt de Sectorraad Media ook een classificatiesysteem aan in combinatie met een efficiënt systeem voor leeftijdscontrole. Samenwerking met de dienstenverleners is daarbij belangrijk, want het zijn net de dienstenverleners die de leeftijdscontrole implementeren. Het ene kan natuurlijk niet zonder het andere. Als men aan de ene kant leeftijdscontrole heeft en aan de andere kant de blokkering van content op de basis van leeftijd, moet er noodzakelijkerwijze een link bestaan tussen die twee systemen. En daarvoor is overleg vereist tussen de omroepen en de distributeurs. De sectorraad gelooft dat dit met zelf- en coregulering zou moeten werken.

Een tweede deel van de bescherming van minderjarigen betreft de gedragscodes ten aanzien van ongeschikte audiovisuele commerciële communicatie. Het gaat dan met name over voedingsmiddelen en dranken die voedingsstoffen en andere stoffen met nutritionele en fysiologische effecten bevatten, met andere woorden snoep- of vetreclame. Daar geven de leden – vooral de leden die uit de reclame-sector komen – aan dat er op vandaag zelfregulerende initiatieven zijn die al langer bestaan dan de richtlijn en die ook de bijkomende verplichtingen die de richtlijn vereist, volledig dekken. De gedragscode voor kinderreclame en de Belgian Pledge bevatten namelijk al coregulering ten aanzien van dit soort advertenties. Als er nog extra maatregelen moeten worden genomen, kunnen deze worden opgenomen in de bestaande initiatieven. De gedragscode kan worden aangepast. Vanuit het

standpunt dat de zelfregulering op vandaag wel werkt, is de sector daar zeker voorstander van.

Zevende topic is de kwestie van de toegankelijkheid voor personen met een handicap. De richtlijn stelt dat content in voortdurende en toenemende mate toegankelijk moet worden gemaakt voor personen met een handicap en dat er een openbaar beschikbaar onlinecontactpunt zou moeten worden opgericht. De sectorraad meent in dat verband dat er in Vlaanderen al meer stappen gezet zijn dan in sommige andere lidstaten. Er is hierover al een beleid. De omroepen geven aan dat daar reeds serieuze inspanningen voor worden geleverd, mee met steun van de overheid. De overheid heeft hier een belangrijke verantwoordelijkheid in en neemt die ook op. Men vraagt derhalve dat er in deze geen bijkomende verplichtingen zouden worden opgelegd, maar er is wel ruimte voor verbetering en dan met name voor het beter toegankelijk maken van content voor mensen met een motorische beperking. Dat is momenteel nog niet meegenomen in het bestaande toegankelijkheidssysteem. Er kan worden nagedacht over hoe dit beter kan.

Wat het onlinecontactpunt betreft, neemt de sectorraad geen standpunt in maar formuleert hij een aantal opties. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om de Vlaamse Ombudsdienst, een toegankelijkheidsambtenaar, of het kan binnen de VRM worden ondergebracht.

Een laatste thema is de commerciële communicatie. Het gaat daar over de reclamelimieten die zijn geflexibiliseerd en over het al dan niet verbieden van sponsoring van kinderprogramma's, waar er wel degelijk beleidsruimte wordt geboden. De sectorraad zegt hierover dat er inderdaad sprake is van meer flexibiliteit in deze richting, maar dat het specifieke punt waarop de flexibiliteit wordt geboden niet het punt is waar de commerciële omroepen hic et nunc op zaten te wachten om hun businessmodel te redden. Iedereen weet dat het verhogen van het aandeel reclame in deze tijden van discussies rond de Vlaamse Netflixen, 'on demand', 'over the top' enzovoort, misschien niet de grote oplossing zal bieden. Flexibilisering zat eigenlijk al in de vorige richtlijn, via het mogelijk maken van alternatieve vormen van reclame, in het aannemen van een flexibelere houding ten opzichte van reclame als sponsoring, productplaatsing enzovoort. De sectorraad vraagt dat de geest van de richtlijn, dat wil zeggen niet alleen van de huidige richtlijn maar ook van de vorige richtlijn, wat beter zou worden nageleefd. Het gaat dan opnieuw over de interpretatie van een aantal concepten door de regulator en een aantal conflicten die daarover bestaan. In concreto gaat het bijvoorbeeld over de flexibele interpretatie van sponsoring, productplaatsing en reclameaankondigingen. Het gaat bijvoorbeeld over de vraag wat overmatige aandacht is. Als een programma in een recensieformat positief spreekt over een merk of product, is dat dan productplaatsing? Dat is het niet noodzakelijk, maar het wordt wel snel zo gecatalogeerd.

Over de vraag of er in verband met sponsoringboodschappen sprake is van het duidelijk aanzetten tot kopen, zijn er constant conflicten. Het is niet die flexibiliteit die nu in verband met reclamelimieten wordt aangeboden, want het gaat om een langer aanslepend probleem met de interpretatie van de huidige zaken. Meer duidelijkheid over die interpretaties in de memorie van toelichting zou toch een aantal van die verschillen in interpretaties kunnen voorkomen.

Er bestaat momenteel reeds een systeem voor kinderreclame en de Sectorraad Media ziet geen problemen met de huidige regelgeving. De sectorraad is derhalve de mening toegedaan dat er op dat vlak geen wijziging van het Mediadecreet nodig is.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van Katia Segers

Na de beide sprekers bedankt te hebben voor hun uiteenzetting, komt *Katia Segers* vooreerst terug op de discussie rond de Baltische staten. Deze zijn bezorgd over Russische propagandazenders die in de EU gevestigd zijn. Overeenkomstig het 'country of origin'-principe kan daar in beginsel nauwelijks tegen opgetreden worden. Daarom voorziet de nieuwe richtlijn nu in de mogelijkheid van een urgent optreden. Ze vraagt enige verduidelijking over hoe dit dan precies kan. Hoe zouden wij dat hier kunnen aanpakken?

Het lid stelt vast dat op de slides bij de uiteenzetting over het SARC-advies, de begrippen mediawijsheid en mediageletterdheid door elkaar gebruikt werden. Ze herinnert zich nog goed dat mediawijsheid voor het eerst op de beleidsagenda kwam te staan. Ze heeft er toen hard voor gepleit om over mediageletterdheid te spreken. Mediawijsheid heeft veeleer de connotatie van 'media savvy', het handig gebruik kunnen maken van de media. Misschien is dit wel het moment om uniformiteit te krijgen in de terminologie. Ze had graag vernomen of er een specifieke reden is waarom die begrippen door elkaar worden gebruikt en welk begrip de voorkeur geniet van de sectorraad.

Wat dan de beroepsprocedure betreft, herinnert de spreekster zich dat de VRM in het begin zelf een beroepsprocedure organiseerde, maar dan wel binnen de Algemene Kamer. Dat was een behoorlijk bizarre situatie aangezien dezelfde mensen daarbij moesten oordelen over een beroep tegen hun eigen eerdere beslissing. Het gebeurt in dergelijke gevallen natuurlijk maar zelden dat mensen afwijken van hun eerdere standpunt. Ziet men nu een mogelijkheid om binnen de VRM een aparte kamer voor beroep in te voeren, of moet het echt gaan om een andere instantie buiten de VRM? In het laatste geval kan zich desgevallend een probleem stellen qua benodigde expertise inzake media.

Afsluitend wijst Katia Segers erop dat zij tijdens de vorige legislatuur een voorstel van decreet heeft ingediend om het Mediadecreet uit te breiden (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1646/1-3). Het was de bedoeling om het bestaande verbod op reclame voor bepaalde productcategorieën, zoals medicijnen en alcohol, uit te breiden naar reclame voor gokken. Is dat binnen de SARC ter sprake gebracht en zijn er daarover suggesties? Zulks zou desgevallend een aanleiding kunnen zijn om dit punt mee op te nemen in de herzieningen. Zijn er in dit verband discussies gevoerd binnen de SARC en, zo ja, welke standpunten leven er dan binnen de SARC? Kan de Mediarichtlijn hiervoor een kader bieden?

1.2. Tussenkoms van Klaas Sloomans

Klaas Sloomans gaat nader in op de kwestie van de mediawijsheid en over de decretale verankering ervan in het onderwijs. Hij had in deze graag vernomen welke concrete maatregelen of initiatieven de SARC, als bevoegde adviesraad, voorstelt. Gaat het om basispakketten over fake news, deep fakes, sexting en dergelijke die in het onderwijs moeten worden gegeven? Heel wat scholen nemen nu al initiatieven met betrekking tot mediageletterdheid. Welke vorm van basispakket stelt de SARC voor?

1.3. Tussenkomsst van Gustaaf Pelckmans

Gustaaf Pelckmans onderschrijft het immense belang van mediageletterdheid voor kinderen en jongeren. Hij stelt vast dat volgens de SARC het onderwijs daar meer zou moeten op inzetten. Hij had dan ook graag vernomen hoe men dat nog meer zou kunnen aanzwengelen.

Een tweede vraag omschrijft het lid zelf als delicaat. Desalniettemin meent hij dat ze hic et nunc gesteld moet kunnen worden. Hij neemt aan dat de SARC heel de discussie over de top van de VRT formeel dan wel informeel besproken heeft. Van de vertegenwoordiger van de SARC had hij dan ook graag vernomen of het mogelijk is om daarover een mening te formuleren dan wel of het mogelijk is een advies te krijgen over hoe hiermee moet worden omgegaan. Zijns inziens moet het parlement aan de SARC, die bestaat uit specialisten, om een advies durven vragen.

2. Antwoorden van de externe deskundigen

2.1. Antwoorden van Katrien Thienpont

Met betrekking tot de kwestie van de Russische propagandazenders legt *Katrien Thienpont* uit dat de procedure verscherpt is. Het gaat ook over een uitzonderingsprocedure aangezien hier normaal het beginsel van het vrij verkeer speelt. Onder de uitzonderingsprocedure kan een lidstaat dan via een bepaalde procedure de zender tegenhouden aan de grens. De procedure in kwestie is uitgeschreven in artikel 3 van de richtlijn. De verscherping van de procedure bestaat er met name in dat er nu een extra urgente procedure is voor situaties waarin de openbare veiligheid in het gedrang komt. Dat is de casus waarin de Baltische staten zich menen te bevinden op het moment dat Russische propagandazenders vanuit een andere lidstaat de Russischtalige bevolking zouden opruien tot, bijvoorbeeld, opstand. Zij ervaren dit als een reëel gevaar.

Als die situatie zich voordoet is er nu dus een procedure die sneller optreden toelaat dan via de gewone uitzonderingsprocedure. Er moet maar één inbreuk zijn voor die procedure in werking treedt, terwijl voor de uitzondering normaal gesproken minstens twee inbreuken nodig zijn. Men moet hierbij natuurlijk ook altijd aandacht hebben voor een evenwicht met het beginsel van de vrije meningsuiting. Een zender mag niet te snel uit de lucht kunnen worden gehaald. De middenweg die men heeft gevonden bestaat erin dat de extra urgente noodprocedure enkel toepasselijk is als de openbare orde en veiligheid in gevaar dreigen te komen. Daarbij zal de Europese Commissie ook nog wel altijd tussenkomen, evenals de European Regulators Group for Audiovisual Media Services (ERGA), het platform van regulatoren. Er wordt in die gevallen onderling gecommuniceerd via bepaalde procedures, zodat iedereen op de hoogte is en er toch een zekere transparantie kan worden gewaarborgd. Op die manier wordt er zo min mogelijk geraakt aan het vrij verkeer en de vrije meningsuiting, terwijl er toch een antwoord kan worden geboden op de bedreiging die er eventueel kan komen vanwege die Russische propagandazenders, of andere soorten content die de openbare orde of veiligheid in om het even welk land van de EU om de een of andere reden in gevaar zouden kunnen brengen.

De spreekster concludeert dat de herziene richtlijn weliswaar deze specifieke extreem urgente procedure omvat, maar dat het daarbij hoe dan ook over een echte uitzonderingsprocedure gaat, op maat van het probleem dat door de Baltische staten wordt aangevoeld. Daarnaast zijn er overigens ook nog iets lichtere uitzonderingsprocedures, ingeval de gezondheid in gevaar zou komen, of er andere zaken zouden misgaan met de inhoud.

2.2. Antwoorden van Simon Delaere

Simon Delaere heeft ondertussen kunnen nagaan wat de verhouding is tussen de termen mediageletterdheid en mediawijsheid in het advies van de Sectorraad Media. Hij heeft vastgesteld dat de term mediageletterdheid in de tekst van het advies enkel wordt gebruikt in een citaat dat is overgenomen uit de richtlijn. Voor de rest spreekt de sectorraad consequent over mediawijsheid. Mediawijsheid is immers veel ruimer dan het 'media-savvy' zijn. Het gaat over het kritisch oordelen over media, over het kunnen inzetten van media in het dagelijkse leven enzovoort.

In het advies wordt er ook voor gepleit om nog verder te denken, om die definitie nog verder uit te breiden en het te hebben over inclusie en exclusie in media, om bijvoorbeeld ook meer nadruk te leggen op mediawijsheid voor volwassenen. Er wordt nu immers nog te veel de nadruk gelegd op initiatieven ten aanzien van jongeren en kinderen, terwijl natuurlijk ook volwassenen moeten kunnen omgaan met data, met artificiële intelligentie enzovoort. Er zijn vanuit het standpunt van mediawijsheid dus zeker nog mogelijkheden om die definitie verder uit te breiden.

Binnen de context van dit advies is het niet over de beroepsprocedure gegaan en de spreker verduidelijkt dat hij ook niet in naam van de leden van de Sectorraad Media kan spreken als het daarover gaat. Hij vermoedt echter dat men denkt dat zolang de beroepsprocedure bij dezelfde instantie berust, er met enig wantrouwen naar die instantie zal worden gekeken. In deze is hierover echter geen structurele discussie gevoerd binnen de sectorraad. Hij kan wel meegeven dat er gesproken is over voorbeelden van andere beroepsinstanties, maar die voorbeelden zijn as such niet overgenomen, omdat er toen een discussie is ontstaan over de haalbaarheid van een en ander ten gevolge van de lange duurtijd van de procedures in de aangehaalde voorbeelden. Er valt hier dus nog een afweging te maken. In het advies is die afweging niet gemaakt.

De spreker vindt de vraag over het verbod op bepaalde productcategorieën erg interessant. Hij heeft die vraag ook al een paar keer eerder gekregen, ook van mensen uit de sector, omdat men vreesde dat er een heel hard oordeel zat aan te komen over het verbieden van, bijvoorbeeld, gokreclame. Maar in het kader van dit advies heeft men het daar niet over gehad. Hij denkt niet dat daar de beleidsruimte is geïdentificeerd in de eerste presentatie die de sectorraad gekregen heeft van de deskundigen van de KU Leuven. Commerciële communicatie op zich is daar wel aan bod gekomen, maar dus niet dat heel specifieke punt van nieuwe productcategorieën die verboden zouden kunnen worden.

In antwoord op de vragen over de decretale verankering van mediawijsheid, preciseert Simon Delaere dat hiermee in de eerste plaats bedoeld wordt dat men in een decreet zou inschrijven dat de Vlaamse Regering een centrum voor mediawijsheid ondersteunt dat een reeks opdrachten heeft, dat met een meerjarige beheersovereenkomst werkt, dat georganiseerd en geleid wordt volgens een bepaald bestuursmodel en waaraan de juiste middelen worden toegekend.

Heel veel initiatieven die Mediawijs op vandaag ontwikkelt zijn specifiek op leerlingen, leerkrachten en schoolcontexten gericht, en worden dan ook veelvuldig op scholen gebruikt. De voogdij van het initiatief ligt echter bij de minister van Media, die maar over relatief beperkte budgetten beschikt, waardoor hij beperkt is in het definiëren van de 'remit' van Mediawijs overeenkomstig de bestaande noden. Het gaat hier dus niet echt om de vraag of zo'n decreet op bepaalde lespakketten gericht moet zijn. Ter zake herinnert de spreker zich dat de mensen van Mediawijs in de loop van de discussie gesteld hebben dat zulks ook niet eenvoudig zou liggen. Men kan immers niet heel specifiek worden omdat veel van de uitwerking een bevoegdheid van de scholen zelf is. Men kan echter wel ondersteunend tewerk gaan, door Mediawijs de middelen te geven om daaraan te werken en met scholen en

Onderwijs samen te werken. Dat is waar de sectorraad in eerste instantie voor pleit, veeleer dan voor lespakketten voor het onderwijs. De mensen van Mediawijs die in contact staan met het onderwijs, zijn daar zelf heel hard mee bezig. Ze krijgen echter geen structurele ondersteuning vanuit het domein Onderwijs en er wordt ook nergens als dusdanig decretaal erkend dat die verantwoordelijkheid mee bij de minister van Onderwijs ligt, en dus niet enkel bij de minister van Media.

Op de vraag over de discussie aan de top van de VRT kan de spreker, in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Sectorraad Media, bij gebreke aan debat over dit topic, maar weinig zeggen. Persoonlijk denkt hij dat iedereen het er wel over eens is dat het hier over een zeer schadelijke discussie gaat, die de VRT zeker niet ten goede komt en dus ook onze samenleving niet. Er is nu nood aan een slagkrachtige en eendrachtige openbare omroep. De heersende verdeeldheid moet zo snel mogelijk worden opgelost.

3. Slotreplieken

3.1. Aanvullende vragen van Klaas Sloomans

In verband met de Russische propagandazenders en de daartegen voorziene uitzonderingsmaatregelen laat *Klaas Sloomans* opmerken dat één en ander natuurlijk ook heel relatief is. Waar ligt bijvoorbeeld de lijn als men het over openbare orde heeft? Kan er een concreet voorbeeld worden gegeven van wat er wel en wat er niet kan? Het uiten van een identiteitsbeleving of het vlaggengezwaaai van een bepaalde gemeenschap kan op den duur ook worden gezien als het verstoren van de openbare orde of kan in bepaalde ideologische hoeken zelfs worden gezien als haatzaaij. Waar ligt de grens en kan er daarvan een concreet voorbeeld worden gegeven?

3.2. Aanvullende antwoorden van Katrien Thienpont

Katrien Thienpont verklaart vooralsnog geen concreet voorbeeld te kunnen geven, aangezien de procedure in kwestie op vandaag nog nooit is toegepast. De omzetting van de richtlijn loopt ook nog in alle lidstaten. De definiëring van dat concept zal gebeuren naar aanleiding van de omzetting in de verschillende lidstaten en zal ook verder groeien uit de toepassing ervan. In de procedure zijn, zoals gezegd, passages langs de Europese Commissie en langs ERGA voorzien. ERGA is een groepering van Europese regulatoren waarin voor Vlaanderen de VRM zit. Alle soortgelijke organisaties uit de andere lidstaten zijn daar eveneens lid van. Er gaat dus een soort van intersubjectiviteit komen, en daaruit zal men, door toepassing van de procedure en doordat daar verschillende spelers bij betrokken zijn die allemaal vanuit verschillende gezichtspunten kunnen oordelen, tot een concrete toepassing komen van het concept.

Wat daarvan de grenzen zullen zijn, valt momenteel maar moeilijk te voorspellen. Maar uiteindelijk is er ook nog steeds het Hof van Justitie als ultieme bewaker van de toepassing van Europese regels. Er is alleszins geprobeerd om in de procedure zoveel mogelijk evenwicht in te bouwen, evenals maatregelen om misbruik tegen te gaan. Gezien het hier een uitzonderingsprocedure betreft, is ze erg strikt omschreven. Misbruik ervan zou op die manier maximaal vermeden moeten worden. Het is echter maar in de concrete toepassing dat we zullen kunnen vaststellen waar uiteindelijk de lijn zal liggen. Het is overigens ook maar de vraag of die procedure ooit zal worden toegepast. Zulks is verre van zelfsprekend. Het blijft immers hoe dan ook een uitzonderingsprocedure.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Katia SEGERS
Manuela VAN WERDE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AVMD	audiovisuele mediadiensten
ERGA	European Regulators Group for Audiovisual Media Services
EU	Europese Unie
JEP	Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
Ofcom	Office of Communications (media- en telecomregulator UK)
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
VRM	Vlaamse Regulator voor de Media
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie